

Van Lanschot

Onderzoek: familiebedrijf en inflatie

Door: prof.dr. Marta Berent-Braun en prof.dr. Roberto Flören
(Nyenrode Business Universiteit) en mr.drs. Mark Buitenhuis en
drs. Yanka Ditewig RB (Van Lanschot Kempen).

Samenvatting – Familiebedrijf vreest loon-prijsspiraal door inflatie

Ook de Nederlandse familiebedrijven worden geconfronteerd met de hoge inflatie. Maar liefst 66% van de directeurs van Nederlandse familiebedrijven maakt zich zorgen over de gevolgen van de hoge inflatie voor hun bedrijf. 75% van de ondernemers verwacht dat Nederland in een loon-prijsspiraal terecht zal komen en daarnaast stelt 49% dat de rentabiliteit van het bedrijf afneemt door de hoge inflatie. Ook vindt 35% van de directeurs dat de hoge prijzen van grondstoffen en energie ontwrichtend zijn voor hun bedrijfsmodel en vreest 5% voor de continuïteit van hun bedrijf op de lange termijn. 11% van de familiebedrijven heeft behoefte aan (financiële) steun vanuit de overheid om de gevolgen van de inflatie te minimaliseren. 54% vindt dat het kabinet maatregelen moet nemen om de gevolgen van de inflatie voor het bedrijfsleven te minimaliseren.

Directeurs van familiebedrijven vrezen dat de gevolgen van de hoge inflatie voor lange termijn voelbaar blijven. Vooral wat betreft de loonkosten zijn zij pessimistisch. Maar liefst 29% van de familiebedrijven verwacht niet dat de loonkosten zich op de lange termijn zullen normaliseren. Als het gaat over grondstofprijzen denkt 68% dat die zich binnen drie jaar normaliseren. Opvallend is dat 13% van de familiebedrijven zelfs op de lange termijn geen normalisatie verwacht in de grondstofprijzen en energieprijzen.

Voor de meeste ondernemers is inflatie een gegeven waar zij niets aan kunnen veranderen. Dat betekent niet dat zij niets kunnen doen om de negatieve gevolgen van de te hoge inflatie te minimaliseren. Echter, voor de meeste familiebedrijven is kostenbesparingen op energie (84%), overige grondstoffen (89%) en loonkosten (93%) niet mogelijk. Velen (89%) verwachten dat zij prijsverhogingen zullen doorvoeren. Toch blijven de ondernemers met een gedeelte van de rekening van prijsverhogingen zitten, omdat slechts 13% van hen aangeeft in staat te zijn de hoge inflatie in (zeer) hoge mate door te berekenen in de eindprijzen van hun producten en diensten.

Bij 66% van de familiebedrijven verwachten de directeurs dat de investeringen in innovatie gelijk blijven. Maar bij 20% van de familiebedrijven zullen de investeringen in innovatie wel degelijk afnemen door de hoge inflatie. De meeste familiebedrijven (71%) hebben de financieringsstructuur (nog) niet aangepast aan de hoge inflatie. Sommige familiebedrijven hebben al wel aanpassingen gedaan, bijvoorbeeld het langer vastzetten van de rente (17%), aflossen van schulden (15%) en het creëren van extra kredietruimte (14%).

Bij de helft van de familiebedrijven hebben de eigenaren een meerderheid van het familiekapitaal vastzitten in het bedrijf. Daarnaast hebben zij veelal ook andere vermogensbestanddelen die eveneens door de hoge inflatie worden beïnvloed. 38% van de eigenaren maakt zich dan ook zorgen over de gevolgen van de inflatie op hun overige vermogensbestanddelen. Een percentage dat aanzienlijk lager is dan de eerder genoemde 66% die zich zorgen maakt over de gevolgen van de hoge inflatie voor het familiebedrijf. Slechts 14% van de directeurs van familiebedrijven stelt dat de privé vermogensbestanddelen onvoldoende zijn ingedekt tegen inflatie.

1. Zorgen over inflatie

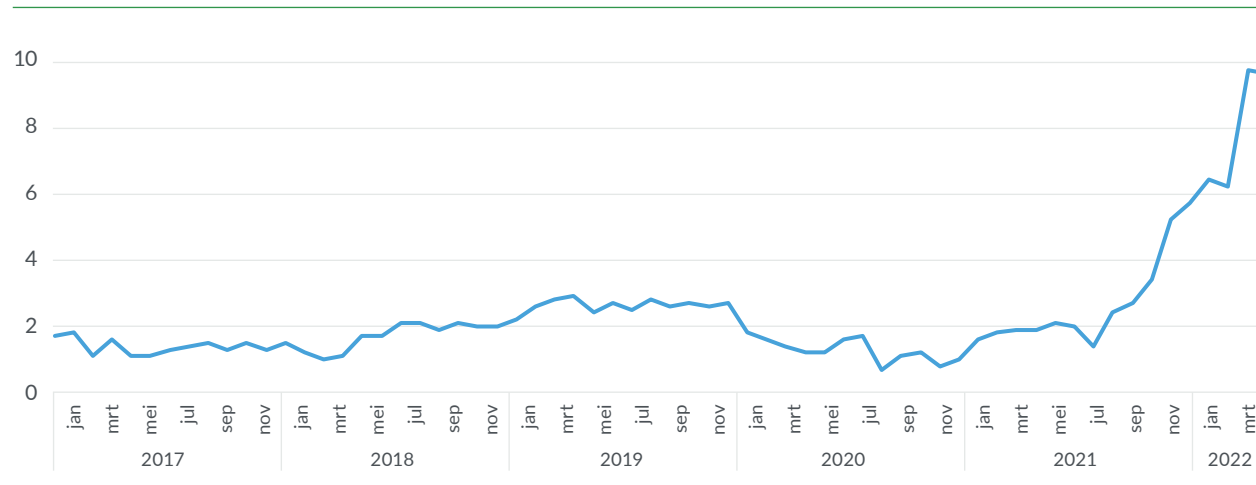
Ondernemers worden de laatste jaren in sneltreinvaart geconfronteerd met externe omstandigheden die zij niet of nauwelijks kunnen beïnvloeden. Denk hierbij aan de coronapandemie, de oorlog in Oekraïne, grondstoffen- en personeelsschaarste en ook de snel oplopende inflatie. In dit onderzoek gaan wij nader in op de wijze hoe Nederlandse familiebedrijven omgaan met de stijgende inflatie. Inflatie is de koopkrachtafname in de loop van de tijd, bijvoorbeeld in één jaar. Inflatie wordt weerspiegeld in een stijging of daling van een gemiddelde prijs van goederen en diensten gedurende een bepaalde periode. Wanneer deze prijs stijgt, is er sprake van inflatie. Voor de

koopkracht betekent dit, dat de consument voor hetzelfde geld minder goederen of diensten kan kopen. Figuur 1 toont de inflatie over de periode van de afgelopen vijf jaar, vanaf januari 2017 tot april 2022.¹ In de periode tussen januari 2017 en juli 2021 was de inflatie relatief stabiel en schommelde tussen 0,7 en 2,9%. Vanaf juli 2021 stijgt de inflatie echter in een rap tempo. In de afgelopen tien maanden steeg de inflatie vanaf 1,4% in juli 2021 tot 9,6% in april 2022. De hoogste inflatie is gemeten in maart 2022, namelijk 9,7%. Een dergelijke hoge inflatie maakten wij sinds 1977 niet meer mee in Nederland. Het doel van ons onderzoek is om te ontdekken hoe de Nederlandse

familiebedrijven omgaan met deze extreem hoge en snel stijgende inflatie.

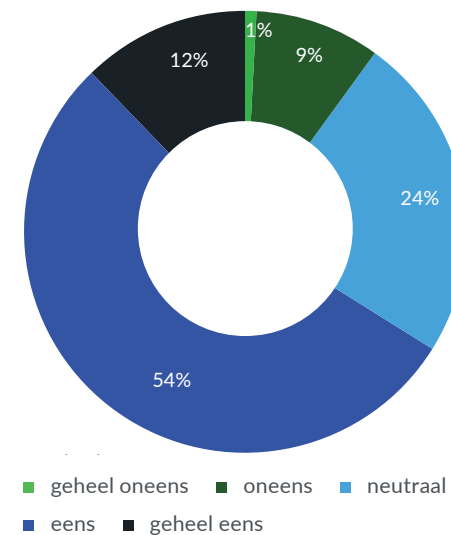
Uit het onderzoek blijkt duidelijk dat de directeuren van de Nederlandse familiebedrijven zich grote zorgen maken over de inflatie. Maar liefst 66% van de directeuren maakt zich zorgen over de gevolgen van de hoge inflatie voor hun bedrijf (zie Figuur 2). Slechts 10% van de ondernemers maakt zich geen zorgen over de impact van de inflatie op hun bedrijf.

Figuur 1. Consumentenprijsindex (CPI) ten opzichte van een jaar eerder (inflatie) in Nederland 2017-2022

Bron: CBS (2022)

Figuur 2. Stelling: Ik maak mij zorgen over de gevolgen van de hoge inflatie voor mijn familiebedrijf

¹ CBS. (2022, mei 10). Inflatie 9,6 procent in april. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/19/inflatie-9-6-procent-in-april>

2. Verwachtingen over inflatie

Los van de huidige inflatie, is het van belang om meer inzicht te krijgen in de verwachtingen die familiebedrijven hebben over de toekomstige prijsontwikkelingen. Wij hebben de directeuren gevraagd op welke termijn zij verwachten dat de prijzen zich weer gaan normaliseren. Onder normalisatie wordt verstaan dat de prijzen tot rust komen en minder volatiel worden.

Bij de inflatieverwachtingen van de familiebedrijven hebben wij onderscheid gemaakt tussen de grondstofprijzen, de energieprijzen en de loonkosten. De resultaten uit Tabel 1 tonen duidelijk aan dat de ondernemers aanzienlijke verschillen verwachten in de toekomstige prijsontwikkelingen in de verschillende markten. Maar zeker niet op de korte termijn. Slechts een zeer kleine minderheid verwacht

dat de loonkosten en de grondstof- en energieprijzen zich binnen een jaar zullen normaliseren. Wél zien de familiebedrijven verschillen tussen de prijzen voor de middellange en langere termijn. Zo denkt 68% van de familiebedrijven dat de grondstofprijzen zich binnen drie jaar normaliseren, terwijl slechts 41% van de familiebedrijven verwacht dat de loonkosten zich binnen drie jaar normaliseren.

Opvallend is dat 13% van de familiebedrijven zelfs op de lange termijn geen normalisatie verwacht in de grondstofprijzen en in de energieprijzen. Wat betreft de loonkosten zijn de familiebedrijven nog pessimistischer. Maar liefst 29% van de familiebedrijven verwacht niet dat de loonkosten zich op de lange termijn zullen normaliseren.

Tabel 1. Verwachte termijn dat prijzen weer gaan normaliseren

	Binnen één jaar	Tussen één en drie jaar	Over meer dan drie jaar	Zelfs op lange termijn geen normalisatie
Grondstofprijzen	3%	65%	19%	13%
Energieprijzen	5%	50%	32%	13%
Loonkosten	2%	39%	30%	29%

3. De inflatie het hoofd bieden

Voor de meeste ondernemers is de inflatie een gegeven waar zij niets aan kunnen veranderen. Dat betekent niet dat zij niets kunnen doen om de negatieve gevolgen van de hoge inflatie te minimaliseren. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan kostenbesparingen en het doorrekenen van de prijsstijgingen in de eindprijzen van de producten of diensten.

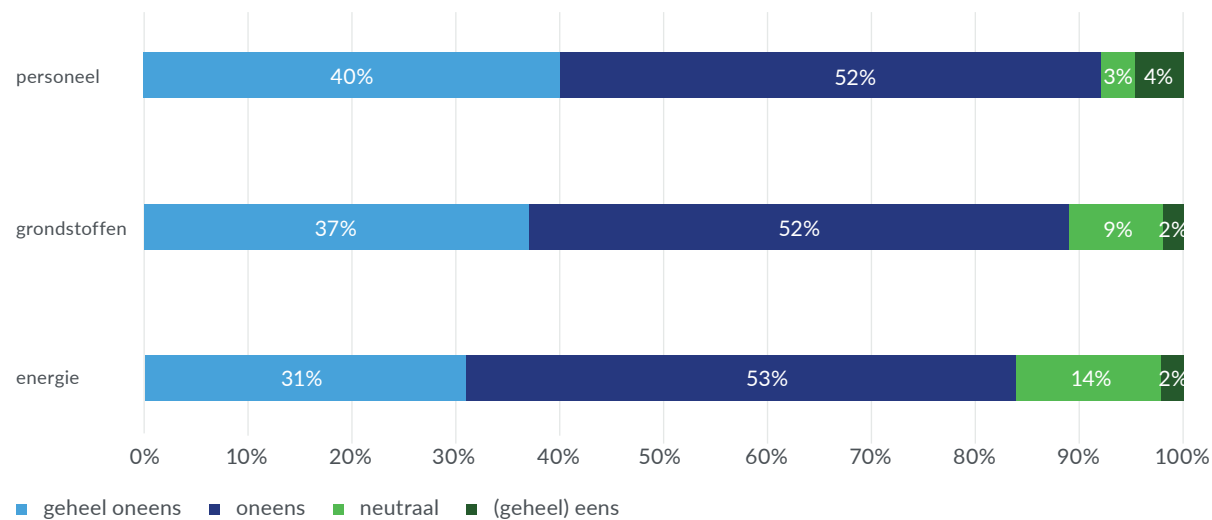
In eerste instantie kan gedacht worden aan het verlagen van de kosten, bijvoorbeeld op het gebied van energie, grondstoffen of personeel. Helaas blijkt het in tijden van inflatie lastig voor familiebedrijven om

hun belangrijkste kosten te verlagen. Zo geeft 84% van de familiebedrijven aan dat het niet gemakkelijk is om goedkopere leveranciers van energie te vinden en is het voor 89% van de familiebedrijven niet gemakkelijk om goedkopere leveranciers te vinden van grondstoffen. Ook het verlagen van de personeelskosten is voor de meeste familiebedrijven geen optie. Maar liefst 93% van de familiebedrijven geeft aan dat het niet gemakkelijk is om de personeelskosten te verlagen.

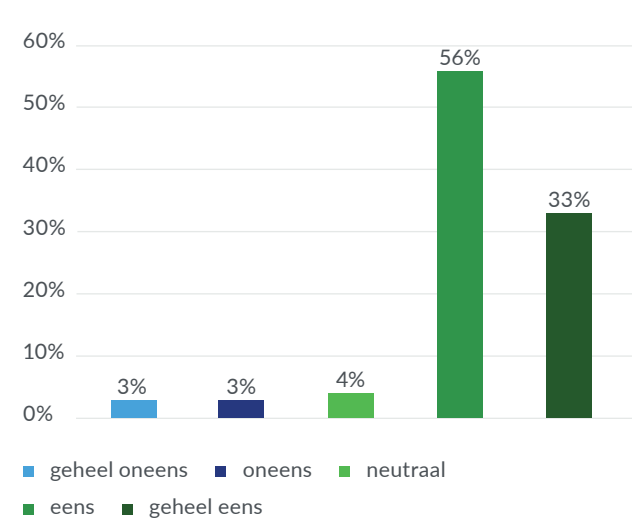
Als kostenverlagingen voor de meeste familiebedrijven geen uitkomst biedt, bestaat nog wel de mogelijkheid

om zelf de prijzen te verhogen. Uit Figuur 4 blijkt dat de familiebedrijven zeker van plan zijn om de hoge inflatie door te berekenen in hun eindprijzen. Zo geeft slechts 6% van de familiebedrijven aan dat zij niet verwachten dat de prijzen van hun producten en diensten worden verhoogd, terwijl 89% wel verwacht dat zij die prijsverhoging gaan doorvoeren. Toch blijven de ondernemers met een gedeelte van de rekening zitten, daar slechts 13% van hen aangeeft dat zij de hoge inflatie kunnen doorberekenen in de eindprijzen van hun producten en diensten.

Figuur 3. Stellingen: Het is gemakkelijk voor mijn bedrijf om de volgende kosten te verlagen

Figuur 4. Stelling: Door de hoge inflatie verwacht ik de prijzen van onze producten of diensten te verhogen

4. Gevolgen inflatie voor het familiebedrijf

De combinatie van gestegen bedrijfskosten, de onmogelijkheid voor velen om deze kosten te verlagen en de beperkte mate waarin deze kosten in de prijzen van producten en diensten kunnen worden doorberekend, leiden onherroepelijk tot ongewenste gevolgen voor Nederlandse familiebedrijven en de economie. Dit blijkt uit de resultaten die in Tabel 2 worden gepresenteerd.

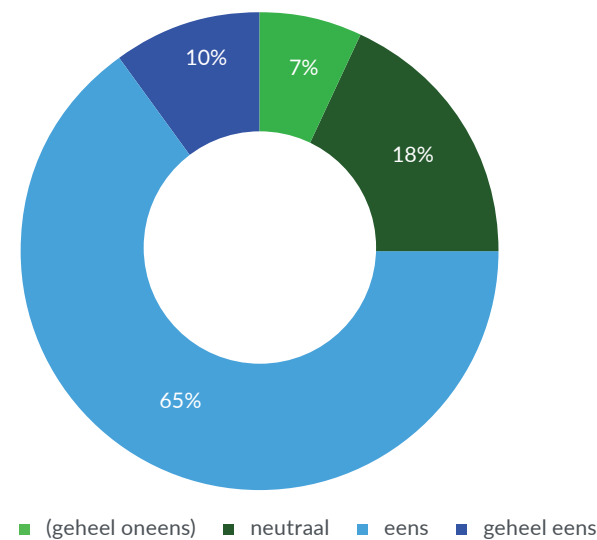
Zo geeft 49% van de ondernemers aan dat de rentabiliteit van hun bedrijf afneemt door de hoge inflatie. Voorts stelt 35% van de familiebedrijven dat de hoge prijzen van grondstoffen en energie disruptief zijn voor hun bedrijfsmodel. Bijna drie kwart van de directeuren van familiebedrijven geeft aan dat zij niet vrezen voor de continuïteit van hun bedrijf op de lange termijn als gevolg van de inflatie, maar bij 5% van de directeuren leeft deze vrees wel degelijk.

Ook al zijn de meeste directeuren van familiebedrijven relatief positief gestemd over hoe hun familiebedrijf de inflatiegolf doorkomt, zijn velen toch pessimistisch gestemd over de gevolgen voor de economie. De gestegen kosten kunnen leiden tot een loon-prijsspiraal. Een loon-prijsspiraal ontstaat als hogere loonkosten worden doorberekend in hogere prijzen van producten en diensten, die op hun beurt weer een aanleiding geven tot hogere looneisen. Uit Figuur 5 blijkt dat 75% van de directeuren van familiebedrijven verwacht dat Nederland in een dergelijke loon-prijsspiraal terecht zal komen. Dit is een verontrustend signaal voor de Nederlandse economie. Slechts 7% van de directeuren verwacht zo'n loon-prijsspiraal niet.

Tabel 2. Gevolgen van hoge inflatie voor de Nederlandse familiebedrijven

	(geheel) oneens	(geheel) eens
Door hoge inflatie neemt de rentabiliteit van mijn bedrijf af.	14%	49%
Door hoge inflatie vrees ik voor de continuïteit van mijn bedrijf op de langere termijn.	74%	5%
De hoge prijzen van grondstoffen en energie zijn disruptief voor mijn bedrijfsmodel.	37%	35%

Figuur 5. Stelling: Ik verwacht dat we in Nederland terechtkomen in een zogenaamde loon-prijs spiraal

Uit de onderzoeksresultaten komt naar voren dat veel Nederlandse familiebedrijven worstelen met de snel stijgende inflatie. Tevens vrezen zij een loon-prijsspiraal. Aan de directeuren van de deelnemende familiebedrijven vroegen wij wat zij adviseren aan andere familiebedrijven om de inflatie het hoofd te bieden. Uiteraard zijn adviezen lastig, omdat de familiebedrijven in verschillende branches zitten en andere bedrijfsmodellen hebben. Toch zijn er veel bruikbare adviezen gegeven, die in Kader 1 zijn samengevat.

Kader 1. Adviezen van directeuren van familiebedrijven hoe de inflatie het hoofd te bieden

---

Doorberekenen:

- Controleer de algemene voorwaarden/branchevoorwaarden op de mogelijkheden tot doorbelasten.
- Blijf sturen op marge. Probeer kostprijsverhogingen door te belasten middels (tijdelijke) toeslagen, zoals dieselolietoeslag, energietoeslag etc.
- Open communicatie in de keten over prijzen en verhogingen.
- Geef klanten inzicht in de kostprijzen gebaseerd op onderbouwde percentages per onderdeel van producten en diensten.
- In gesprek gaan met toeleveranciers en afnemers. Het is een ketenprobleem wat de keten moet oplossen en niet de individuele bedrijven.

Kostenreductie:

- Inzetten op het optimaliseren van processen, zodat alle overbodige werkzaamheden worden geëlimineerd en niet elke prijsverhoging van materialen of kosten gelijk hoeft te leiden tot een prijsverhoging naar de klant.

- Koop meer lokaal indien mogelijk. De kosten van grondstoffen, transport, olie en energie zijn dermate waanzinnig dat we veel kunnen besparen als we lokaal kopen.
- Kostenbesparing op laag hangend fruit doorvoeren.

Grondhouding:

- Hoofd koel houden, zorgen voor juiste keuzes, geen paniekacties.
- Probeer de rust te bewaren. Deze problemen raken de gehele economie en niet enkel jouw bedrijf. Je staat er niet alleen voor.
- Uitgaan van eigen kracht en prijsverhogingen doorvoeren.
- Neem genoeg met minder winst.
- Ondersteun de eigen medewerkers in lastige tijden. Dit wordt zeer gewaardeerd.

Efficiënter werken en innoveren:

- Houd de geldigheidsduur van offertes kort.
- Blijven investeren en innoveren. Productieprocessen zoveel als mogelijk automatiseren en robotiseren.

- Investeren in assortiment dat minder gevoelig is voor concurrentie.
- Voorraden aanleggen en investeren in ICT.

Financieringsstructuur en lange termijn:

- Financieringsstructuur goed op orde brengen. Aanhouden van meer liquiditeit om kansen te kunnen benutten.
- Bij de prijsstelling uitgaan van de langetermijndoelstelling en niet op kortetermijnwinstmarges.
- Maak het bedrijf zoveel mogelijk schuldenvrij en houd een reserve aan om tegenvallende resultaten op te kunnen vangen. Als de inflatie hoog blijft, kan er een crisis volgen.

5. Gevolgen inflatie voor investeringen in innovatie en financieringsstructuur

Verschillende adviezen van de familiebedrijven zijn gericht op de financieringsstructuur van de ondernemingen en het investeren in innovatie. Ook over deze onderwerpen zijn meerdere vragen gesteld in het onderzoek. Uit Figuur 6 blijkt dat de meerderheid van de familiebedrijven aangeeft dat ze niet verwachten dat hun investeringen in innovatie door de inflatie de komende twaalf maanden veranderen ten opzichte van de afgelopen twaalf maanden.

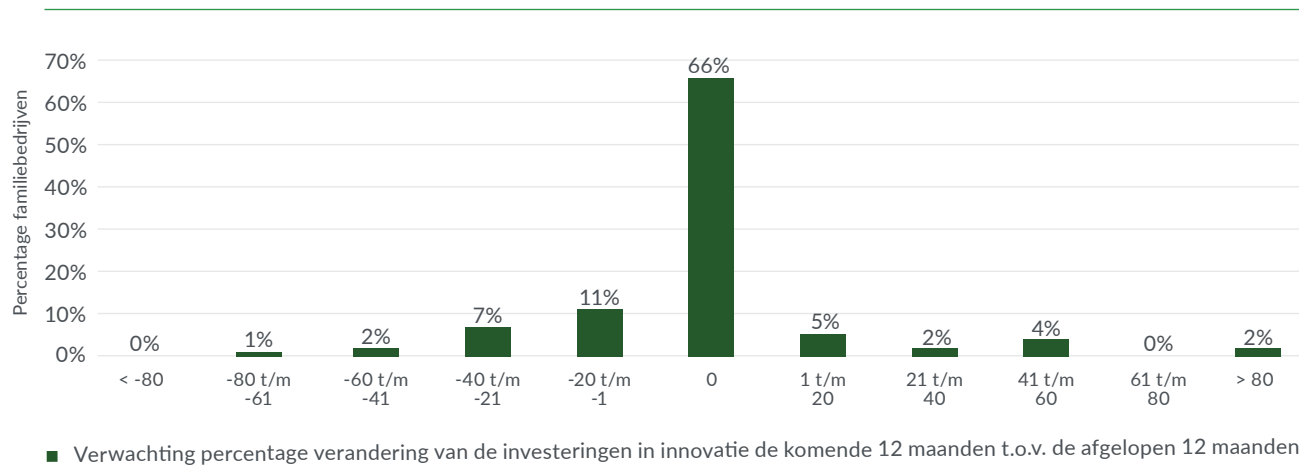
Bij 66% van de familiebedrijven verwachten de directeuren dat de investeringen in innovatie gelijk

zullen blijven. Maar bij 20% van de familiebedrijven zullen de investeringen in innovatie wel degelijk afnemen door de inflatie. Aan de andere kant nemen bij 13% van de familiebedrijven de investeringen in innovatie juist toe. Een meer gedetailleerde analyse van de cijfers laat zien dat bij 10% van de familiebedrijven deze investeringen zelfs met minimaal 25% verminderd worden, terwijl bij 7% van de familiebedrijven de investeringen in innovatie met minstens 50% stijgen.

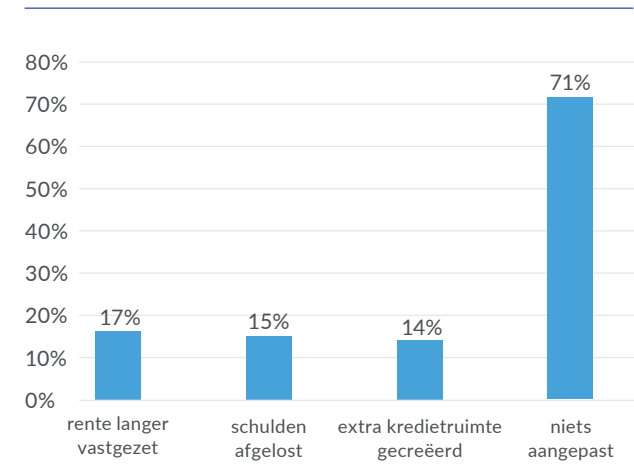
Naast het aanpassen van de investeringen in innovatie kunnen de familiebedrijven ook hun

financieringsstructuur van het bedrijf aanpassen omwille van de hoge inflatie. Figuur 7 toont aan dat bij 71% van de familiebedrijven de financieringsstructuur (nog) niet is aangepast. Andere familiebedrijven hebben echter wel aanpassingen gedaan. Zo stelt 17% van de directeuren van familiebedrijven dat zij de rente langer hebben vastgezet en 15% van de familiebedrijven heeft schulden van bijvoorbeeld de hypotheek (gedeeltelijk) afgelost. Daarnaast heeft ook nog 14% van de familiebedrijven extra kredietruimte gecreëerd door het ophogen van leningen, zoals de rekeningcourant.

Figuur 6. Mate waarin de investeringen in innovatie in het familiebedrijf door inflatie de komende 12 maanden zullen afwijken van het voorgaande jaar

Figuur 7. Wijze waarop de financieringsstructuur van het familiebedrijf is aangepast omwille de hoge inflatie (meerdere antwoorden mogelijk)

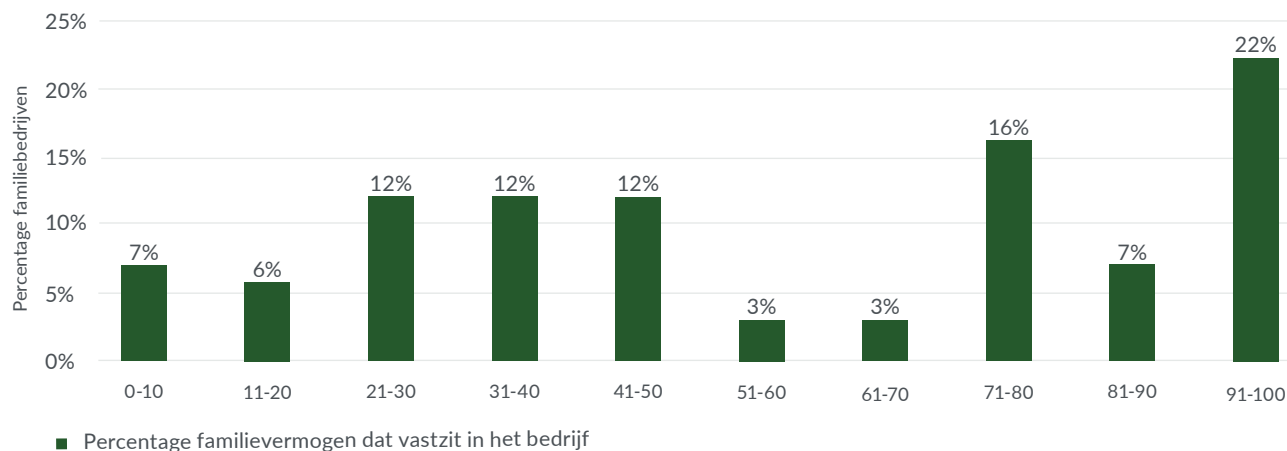
6. Overige vermogensbestanddelen en inflatie

Voor veel eigenaren van familiebedrijven is het familiebedrijf het belangrijkste vermogensbestanddeel. Zo toont Figuur 8 aan dat bij 45% van de ondernemers het familiebedrijf minimaal 70% van het totale familievermogen beslaat. Bij ruim een derde van de deelnemende eigenaren zit minder dan 40% van het familievermogen vast in het bedrijf.

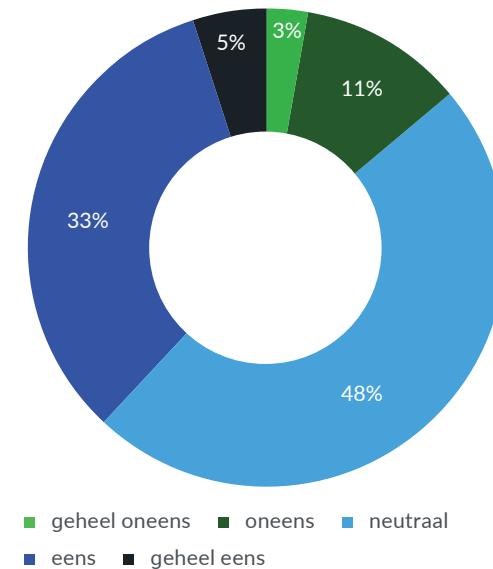
Naast het familiebedrijf hebben de eigenaren dus veelal ook overige vermogensbestanddelen die eveneens door de hoge inflatie worden beïnvloed.

Net als over het familiebedrijf (zie Figuur 2) hebben we gevraagd of de directeuren van familiebedrijven zich zorgen maken over de gevolgen van de hoge inflatie voor hun overige vermogensbestanddelen. Uit Figuur 9 blijkt dat 38% zich wel degelijk zorgen maakt over de gevolgen van de inflatie voor de overige vermogensbestanddelen. Het percentage directeuren van familiebedrijven die zich hierover zorgen maakt, is overigens aanzienlijk lager dan de 66% die zich zorgen maakt over de gevolgen van de hoge inflatie voor het familiebedrijf.

Figuur 8. Percentage van het familievermogen van eigenaar/eigenaren dat vastzit in het familiebedrijf

Figuur 9. Stelling: Ik maak mij zorgen over de gevolgen van de hoge inflatie voor mijn overige vermogensbestanddelen (naast het familiebedrijf)

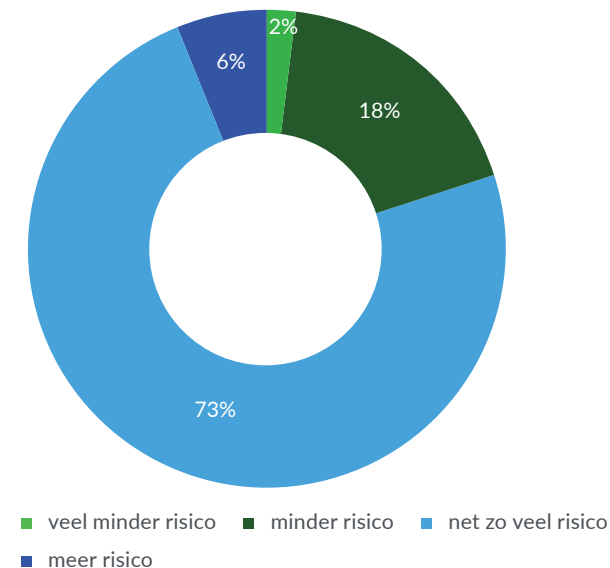

Uit Tabel 3 blijkt ook dat het risico van een hoge inflatie veel meer bij het familiebedrijf ligt dan bij de privé vermogensbestanddelen. Slechts 14% van de eigenaren van familiebedrijven stelt dat de privé vermogensbestanddelen onvoldoende zijn ingedekt tegen inflatie. Het risico voor de familiebedrijven ligt veel hoger, omdat voor veel eigenaren van familiebedrijven het overgrote gedeelte van hun familiekapitaal vastzit in het familiebedrijf.

De hoge inflatie kan wel leiden tot aanpassingen in het gedrag van de eigenaren van familiebedrijven in relatie

tot hun privé vermogensbestanddelen. Uit Tabel 3 blijkt dat 22% is gaan zoeken naar andere beleggings- of investeringsoplossingen met als doel extra bescherming te verkrijgen tegen inflatie. Verder stelt 32% van de eigenaren dat zij bereid zijn om een "prijs" te betalen om zich in te dekken tegen inflatie door, bijvoorbeeld, in te boeten op de liquiditeit in de vermogensmix. Figuur 10 toont wel aan dat 20% van de directeuren van familiebedrijven door de hoge inflatie (veel) minder risico neemt in hun beleggingsportefeuille. Maar bijna drie kwart van de eigenaren neemt net zo veel risico ondanks de hoge inflatie.

Figuur 10. Mate waarin het risico dat eigenaren van familiebedrijven nemen in hun beleggingsportefeuille is veranderd door de hoge inflatie

Tabel 3. Gevolgen van hoge inflatie voor overige vermogensdelen van eigenaren familiebedrijven

	(geheel) oneens	(geheel) eens
Mijn privé vermogensbestanddelen zijn voldoende tegen inflatie ingedekt.	14%	39%
Door de hoge inflatie ben ik gaan zoeken naar andere beleggings- of investeringsoplossingen met als doel extra bescherming tegen inflatie.	39%	22%
Ik ben bereid om een "prijs" te betalen om mij in te dekken tegen inflatie door, bijvoorbeeld in te boeten op de liquiditeit in mijn vermogensmix.	18%	32%

7. Inflatie en overheidsmaatregelen

De gevolgen van de hoge inflatie voor de familiebedrijven zijn aanzienlijk. Oplopende loonkosten, hogere energie- en grondstofprijzen en de angst voor een loon-prijsspiraal zijn enkele voorbeelden. Bijna twee derde van de ondernemers maakt zich zorgen over de gevolgen van de hoge inflatie voor hun bedrijf. Uit Tabel 4 blijkt dat 11% van de familiebedrijven behoefte heeft aan (financiële) steun vanuit de overheid om de gevolgen van de hoge inflatie te minimaliseren. Veel meer familiebedrijven, namelijk 54%, vinden dat het kabinet maatregelen moet nemen om de gevolgen van de inflatie voor het bedrijfsleven te minimaliseren. Maar het vertrouwen dat het kabinet de juiste maatregelen neemt om de gevolgen van

de inflatie voor het bedrijfsleven te minimaliseren, is met 9% zeer laag.

Aan de directeurs van de Nederlandse familiebedrijven is gevraagd welke maatregelen het kabinet moet nemen om de gevolgen van de hoge inflatie voor het bedrijfsleven te minimaliseren. Een overzicht van de vele suggesties van beleidsmaatregelen staan in Kader 2. Het is duidelijk dat familiebedrijven anders denken over de mate waarin het wenselijk is dat de overheid ingrijpt. De onderstaande suggesties geven wel een goed overzicht van de heersende meningen van de Nederlandse familiebedrijven.

Tabel 4. Mogelijke overheidsmaatregelen om gevolgen van hoge inflatie te beperken voor bedrijfsleven

	(geheel) oneens	(geheel) eens
Ons bedrijf heeft behoefte aan (financiële) steun vanuit de overheid om de gevolgen van de inflatie te minimaliseren.	65%	11%
Ik vind dat het kabinet maatregelen moet nemen om de gevolgen van de inflatie voor het bedrijfsleven te minimaliseren.	17%	54%
Ik heb er vertrouwen in dat het kabinet de juiste maatregelen neemt om de gevolgen van de inflatie voor het bedrijfsleven te minimaliseren.	55%	9%

Kader 2. Adviezen van directeuren van familiebedrijven aan het kabinet om de gevolgen van de inflatie voor het bedrijfsleven te minimaliseren

---

Belastingen:

- Loonheffing naar beneden, zodat werknemers netto meer overhouden.
- Geen extra lasten bij het bedrijfsleven neerleggen om het begrotingsgat te dichten.
- Verlaag de btw terug naar 17,5% zoals in de jaren '90 en verlaag het "lage" btw-tarief op boodschappen terug naar 6% zoals in 2018 de standaard was.
- Niet tornen aan box 2.

Werknemers:

- Grotere versoepelingen van de fiscale werknemersvoordelen, met name voor duurzaamheid thuis.
- Minimaliseer het arbeidstekort. Heel veel arbeiders willen graag werken, maar komen dan niet meer in aanmerking voor bepaalde toeslagen. Gooi het toeslagenstelsel op de schop.
- Compenseer de laagste inkomens.

Energie:

- Energie- en brandstofkosten beheersen, bijvoorbeeld door belastingverlaging op energie.
- Inzetten op meerdere energiebronnen zou wenselijk zijn waardoor je grote prijsschommelingen kan opvangen.
- In ieder geval dient de overheid te voorkomen dat energieprijzen teveel verhogen.
- Btw op energie naar laag tarief, zodat de consument lagere kosten heeft en dus minder snel om loonsverhoging vraagt.

- Investeren in goede infrastructuur, vooral voor energietransport.
- Stimuleren van klimaatvriendelijke en duurzame investeringen.
- Gooi het Groninger gasveld open en geef de opbrengsten ruimhartig aan de Groningers.

Onvrede:

- Het vertrouwen in dit kabinet staat op een dieptepunt. Daarnaast is het kabinet met handen en voeten gebonden aan de Europese Unie.
- Het bedrijfsleven is het meest gebaat bij een stabiel beleid. Neem de onzekerheden weg en stop met het maken van wilde plannen.
- Het dreigen met het verhogen van de vennootschapsbelasting is niet constructief. Dat verhoogt de druk op de schouders van het MKB, terwijl de grote ondernemingen door diverse aftrekposten relatief weinig belasting betalen.
- Afstappen van het weer zwaarder belasten van ondernemers. Het oorspronkelijke plan was juist minder belastend.

Niets doen:

- Bedrijven zijn hier zelf verantwoordelijk voor.
- Inflatie is een bedrijfsrisico. Dat moet de overheid dus laten bij het bedrijfsleven. We moeten aanvaarden en managen dat er onzekerheden zijn. Het is geen spel zonder nieten.

- Laat de marktwerking inzake de rente en energie zijn ding doen, in tegenstelling tot de noodzaak van ingrijpen tijdens covid-19.
- Geef zo min mogelijk ondersteuning. Laat de markt zijn werk doen. Een afname van de economische groei is niet ongezond, zolang rekening wordt gehouden met laagste inkomens.

Samenwerken met bedrijfsleven:

- De overheid moet het bedrijfsleven meer perspectief bieden. Vertrouwen uitstralen en gezamenlijk plannen bedenken. Hierbij duidelijkheid geven, bijvoorbeeld ook aan de boeren.
- Haal senioriteit in ondernemers binnen. Niet alleen van corporates, maar van echte ondernemers.
- Kabinet moet meedenken vanuit de ondernemer. De onzekerheid van ondernemend Nederland slaat anders terug op werknemers en dit is voor niemand goed.

Renteverhogingen en begrotingsbeleid:

- Kabinet zal veelal op zijn eigen uitgavepatroon moeten letten met oplopende rentekosten.
- Verhoog de rente om kapitaalmarkt in balans te houden.
- Schuldpositie goed in de hand houden.
- Begroot voorzichtiger en zorg voor ruimere buffers in liquide middelen gezien de aankomende stijging van rentelasten.

Over Van Lanschot Kempen

Van Lanschot Kempen is als wealth manager actief in Private Banking, Professional Solutions, Investment Management en Investment Banking. Ons doel is het behoud en de opbouw van vermogen, op een duurzame manier, zowel voor onze klanten als voor de samenleving waar we deel van uitmaken. We zijn een duurzame wealth manager met een lange-termijnfocus, dit betekent dat wij proactief streven naar het voorkomen van negatieve impact voor alle belanghebbenden en het creëren van positieve, financiële en niet-financiële waarde op lange termijn. Van Lanschot Kempen, genoteerd aan Euronext Amsterdam, is de oudste onafhankelijke financiële instelling van Nederland met een geschiedenis die teruggaat tot 1737. Om het volledige potentieel van onze organisatie voor onze klanten te benutten, bieden we oplossingen die voortbouwen op de kennis en expertise van de hele groep en op ons open architectuurplatform. We zijn ervan overtuigd dat we op een duurzame manier aan de behoeften van onze klanten kunnen voldoen door hen toegang te bieden tot het volledige scala aan diensten en producten binnen al onze bedrijfsonderdelen.

Over Nyenrode Business Universiteit

Nyenrode Business Universiteit is de enige particuliere universiteit van Nederland, opgericht in 1946 voor en door het bedrijfsleven. Nyenrode is een begrip op het gebied van familiebedrijven en doet hier al sinds 1992 onderzoek naar. De

connectie met het bedrijfsleven is nog steeds haar levensader, waarbij de onderzoeksresultaten ten goede van zowel het bedrijfsleven als de studenten komen.

Over het Van Lanschot Kempen-Nyenrode Familiebedrijven-onderzoekspanel

In 2022 zijn van Lanschot Kempen en Nyenrode Business Universiteit een onderzoekspanel gericht op familiebedrijven gestart. Momenteel nemen 107 familiebedrijven deel aan het panel. 81% van de respondenten is daadwerkelijk zelf directeur in het familiebedrijf, terwijl 91% van de respondenten eigenaar is van het familiebedrijf. De deelnemende familiebedrijven hebben een rijke historie. Zo is 17% van de bedrijven minstens 100 jaar oud, en nog eens 42% van de deelnemende bedrijven is tussen de 50 en 100 jaar oud. De deelnemende familiebedrijven zijn relatief groot. Ruim 36% van de bedrijven heeft maximaal 50 werknemers, 27% heeft tussen de 50 en 100 werknemers, terwijl 17% meer dan 250 werknemers heeft.

De gegevens voor het onderzoek naar de hoge inflatie zijn in de periode van 3 tot 20 mei 2022 verzameld. In totaal hebben 94 van de 107 familiebedrijven deelgenomen aan het onderzoek. De onderzoekers zijn zeer dankbaar dat deze families en bedrijven tijd en energie hebben vrijgemaakt om deel te nemen aan het onderzoek. Zonder hun medewerking zou dit rapport niet tot stand zijn gekomen.

Disclaimer

De informatie die is opgenomen in deze publicatie is uitsluitend bestemd voor algemene doeleinden. Met uw individuele specifieke omstandigheden is geen rekening gehouden. De informatie kan niet worden beschouwd als een juridisch, financieel, fiscaal of ander professioneel advies. Wij adviseren u op grond van de informatie niet meteen tot actie over te gaan en voorafgaand aan uw eventuele actie eerst deskundig advies in te winnen. Deze publicatie is geen aanbod en u kunt aan deze publicatie geen rechten ontleen.

Bij de totstandkoming van deze publicatie hebben wij de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht bij de selectie van externe bronnen. Wij kunnen niet garanderen dat de informatie van deze bronnen die in deze publicatie is opgenomen juist en volledig is of in de toekomst zal blijven. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid voor druk- en zetfouten. Wij zijn niet verplicht de informatie die we hebben opgenomen in deze publicatie te actualiseren of te wijzigen. Alle rechten ten aanzien van de inhoud van de publicatie worden voorbehouden, inclusief het recht van wijziging. Het is niet toegestaan de gegevens in de publicatie geheel of gedeeltelijk te reproduceren, in welke vorm dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Van Lanschot NV.

Overige informatie

Van Lanschot NV is statutair gevestigd aan de Hooge Steenweg 29, 5211 JN te 's-Hertogenbosch, KvK 's-Hertogenbosch nr. 16038212 met btw-identificatienummer NL.004 670632.B.01. Van Lanschot NV is als bank geregistreerd in het Wft-register en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank NV (DNB), Postbus 98, 1000 AB Amsterdam, en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), Postbus 11723, 1001 GS Amsterdam. Van Lanschot NV kan optreden als aanbieder van betaal-, spaar- en kredietproducten, als bemiddelaar in verzekeringsproducten en als aanbieder en/of uitvoerder van beleggingsdiensten.

Voor eventuele klachten inzake onze financiële dienstverlening kunt u zich richten tot uw eigen kantoor van Van Lanschot NV, de afdeling Klachtenmanagement van het hoofdkantoor, Postbus 1021, 5200 HC 's-Hertogenbosch of het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening (KiFiD), Postbus 93257, 2509 AG Den Haag.